

Szentmártoni Bodó János.

(Első közlemény.)

A XVII. évszáz nagy európai háborúk korszaka. Ezekből a háborúkból a kiesiny, de független Erdély ugyanesak kivette a maga részét, de épen e véres harezok közepette zendülnek meg a béke, a munka költőjének énekei.

Szentmártoni Bodó János valóban a munka költője. Élete külső körülményeiről vajmi keveset tudunk. Nevéről következtetve szentmártoni származású. Csík-Szentmárton s a szomszédos Csíkfalva és Buzaháza (Maros-Tordam.) a katolikus „Szentföld“ közetlen közelében ma is nagyrészt unitárius. De hogy mikor született, nem bírom megállapítani. A *Kalmároknak dicséreti*-ben volna valami fogantyú. De mindjárt is a markunkba szakad. Ott mondja, hogy nem érdekből ír, zengvén a kalmárok dicséretét:

Én nem vagyok kalmár,
Elmém nem is ott jár,
Hogy arra szert tehessek,
Mert üdöm három tiz,
Tőlem elfolyt, mint víz,
Inas de mint lehessek?
Nem tudom különben,
Tudatlan kezemben
Lótót is mint vehessek?

Más műveinél mindig megmondja költőnk a végső versszakban, hogy melyiket mikor írta. Itt azonban — sajnós — elhallgatja. A munka 1690-ben jelent meg, a mikor Bodó kétségkívül már rég meghalt. Hiszen bizonyos, hogy már a XVI. évszáz végén született. Nem valószínű, hogy 90 évet s ennél is többet élt volna az — úgy látszik — gyakran betegeskedő költő. Nekem különben nagy gyanúm van, hogy ez a *kései* kiadás nem első kiadás. Még inkább megnehezíti az okoskodást, hogy a könyvön a szerző neve nincs megjelölve. A kolozsi unitárius egyházközség feljegyzései közt olvas-

hatni, hogy Szentmártoni Bodó János 1618-ban Dieső-Szentmártonban rektor volt, 1619-ben Kolozsvárt megnősült. 1622—1634. toroczkó-szentgyörgyi pap, 1634—1645. kolozsi pap.

Uzoni Fosztó István kéziratos unitárius egyháztörténetében is mondja, hogy Szentmártoni Bodó János toroczkó-szentgyörgyi pap volt. Erre vall *Az vasról való ének* záró versszaka :

Az ezerhatszáz és az huszonötben
Az kellő nyárnak szintén közepében,
Aranyos vize gyönyörű mentében
Ezeket íram, egy hűvös szigetben.

Itt írta *Az tékozló fiúnak historiájá-t* :

Irtam ezt huszonnyolczban ezerhatszáz után,
Szinte tavasz kezdetén, márcziusban jutván,
Minden bűnös embernek ily tanácsot adván,
Hogy Istenhez térüljön az ifjú példáján.

Itt írta a *Mária Magdolna históriájá-t* :

Ezt harminczkettőben ezerhatszáz után,
Szép pünkösöd havának kezdetére jutván,
Két apostoloknak örvendező napján
Irtam mindnyájunknak bűneit siratván.

A vadászásnak éneke is itt készült :

Ezerhatszáz felett a harminczháromban,
Meleg nyár kezdetén, Szent-Antal nap tájban,
Egy úrfinak írtam, jóakaratomban,
Jó néven is veszi, remélem magamban.

Ezekből is következtethetni, hogy ha már 1618-ban rektor : a XVI. évszáz végén kellett születnie. Se elgondolhatni, hogy a papi pályán aligha könnyen, gyorsan jutott célhoz. Kolozsi papságáról maga is megemlékszik.

Az sónak dicséretiről való éneket evvel végzi :

Az sónak hasznáról mikor gondolkoztam,
Ezerhatszáz felett negyvenötben írtam,
Karácson havában végére jutottam.

Sőt elől a Thuri Mihály kamara-ispánnak szóló latin ajánlást

már pontosabban: 1645. december 8-ról keltezi. Magát a költeményt pedig evvel kezdi:

Tizenkét esztendő elforgott azolta,
Hogy az kolozsi sőt ínyem megkostolta.
Jó hírit megírni akartam gyakorta.

Pap voltát mutatják Thuri Mihálynak a könyv ajánlásául frott alexandrinusok fölé vetett latin sorok: Ad reverendum dominum Johannem Szentmártoni, ecclesiae unitariae Colosiensis pastorem concinuum, nunc vero laudes salis modulantem.

Úgy látszik, itt sokat betegeskedett. Épen most említett művében is azt mondja, hogy régen akar már írni a sóról, de „hol *bú*, hol *betegség*“ vele elhagyatta. Áme hogy egy kis egészsége fordúlt, meg a linezi béke örvendetes hírére felvidúlván, hozzá fog:

Most pedig, hogy egy kis egészségem fordúlt,
Az *békesség*hírrrel szívem is megvidúlt,
Az jó sónak ízi nyelvemen megmozdult,
Papirosson ténám, pennám is megindult.

Később is, mondván, hogy „aknák sós vizében én sokat feredtem,“ hálásan említi:

Erős hideglelés forgott egykor rajtam,
Az *dorgó*¹ aknára csak alig ballagtam.
Sok feredés után, hogy haza jutottam,
Ételt, italt fogván, mindjárt meggyógyultam.

Úgy látszik, 1650 táján halt meg. 1647. után az irodalomban nyoma vész. Családjáról, fentebb említett nősülésén kívül semmit sem tudunk. Jakab Elek azt hiszi, hogy Szentmártoni Bodó Bálint, a ki egy ideig kolozsvári, majd torozzkói pap volt s 1677. nov. 21-én halt meg, fia lehetett a mi költőnknek.²

Szentmártoni Bodó János termékeny lelkű költő volt. Ránk maradt művei:

1. *Az tékozló fiúnak históriája*, melyben atyjától való elbúcsuzása, nagy szegénységre való jutása; atyjához való hazamenése és atyjának hozzá való kegyessége íratik meg. Ad notam: Oh te keresztény ember, serkenj fel álmodból.

¹ A *Dörgő*-akna ma is megvan Kolozson.

² Jakab Elek Kolozsvár története II. 633. lap.

Ez historia mellé adatott *Az vasról való ének is*. Anno Domini 1636. Claudiopoli. Typis Heltanis imprimebat Georgius Abrugi. Egyetlen teljes példánya a M. Akad. könyvtárában. Hiányosan az Erd. Múzeum könyvtárában, a mely azonban könnyen kiegészíthető volna kézírattal.

2. *Az sónak dicséretiről* való magyar rythmusok. Nota: Megadja még Isten örömét. Ez mellé adatott *Az ácsmesterek dicséreti is*. Lőcsén nyomtatott 1647. esztendőben. Egyetlen példány a Magy. Nemz. Múzeumban.

3. História az *Mária Magdolnának* sok bűneiből való, jó reménység alatt, kegyes megtéréséről. Ad notam: Keserves bánattal megrakodott idő. Ez után adattatott *Az vadászásnak éneke is*, bővebbésgnek okáért. Lőcsén Breuer Sámuel által, 1683. Egyetlen példány a marosvásárhelyi Teleki-könyvtárban. Ehez az avult könyvtári szabályok miatt nem férhettem hozzá. A Nemzeti Múzeum egy 1723-iki lőcsei kiadását használtam.

4. Az tisztos és nemes *Kalmároknak avagy árus-embereknek illendő dicséreti*. Nóta: A szentírás mondja. Colophon: Lőcsén. Nyomtatott 1690-ben.

Egyetlen példány a M. Nemz. Múzeumban. Ennek címlapja nines, Szabó Károly szerint (RMK. I. 1392. szám) nem is volt. A fenti cím benn a szöveg felett.

Tehát összesen négy könyv és hét költemény.

De nyilvánvaló, hogy sokkal többet írt s több is jelent meg, mely munkái azonban elvesztek vagy lappanganak. Így Szabó Károly (RMK. I. 1333. sz.) említi: *Dialogismus* a Krisztus haláláról és feltámadásáról. Nyomtatott Keresden, 1685. esztendőben. Ma már ismeretlen, de régibb bibliographusok (Sándor István, Kénosi Tözsér János) emlegetik s 1849-ig megvolt a nagyenyedi ev. ref. coll. könyvtárában, a gr. Bethlen Kata könyvei közt. Thuri Mihály kolozsi kamara-ispán *Az sónak dicséreti*-hez ajánló verszetet írván, 27 négy soros alexandriu versszakban dicséri költönket. Balassa, Rimai főpoéták után:

— — — — — mostani időnkben,
Nyomorán kik tengünk az bajos életben,
Izetlen soványúl ne élénk mindenben,
Sőt ujságot látnánk néha dolgunk közben:

Szentmártoni Jánost ilyen szükségünkre
 Ez seculum nekünk poétának szülte,
 Hogy szép újságokat köztünk énekelne,
 Dolgaink közt azzal ujságot szerezne.

Elősorolja a fennebb említett munkákat (a Kalmárokon kívül), melyeket „János poéta“ mind szépen megeselekedett, így folytatja:

Ezeken kívül is urak haláliról,
 Az üdönek köztünk sok változásiról,
 Mennyi sok szép írást hagyott sok dolgokról,
 Hogy annyi most nem költ magyari pennától.

Éneklő múzsáit mind összehordani,
 Egyenként nem győzöm most előszámlálni.
 Tallért, vagy aranyat ne szánd neki küldni,
 Részeltet ezekben, meg tudja mutatni.

Az ismertek közt két bibliai elbeszélés van. *A tékozló fiúnak* az ugyan a tanulsága, hogy a megtérő, a bűnbánó kedves Istennél, de már itt is kiérzik a munka dicsérete: a tékozlás veszedelme, a becsületes munka sikere.

Elöl *Ad lectorem*, 8 sor latin distichon. A munka 3 részből áll. A négy soros strophák üteme: 7+6, rímképlete: a, a, a, a. Szépen folyó, zengzetes sorok. A költő szélesen adja elő a történetet, sok festéssel. Természetesen, naivul modernizálja, anakronizmusokkal tüzdelve meg. A fiú Németországba megyen. Figyelmezteti a eselédet: Fel ne költs, az nagy óra míg kilenczet nem szól. Tallérral, dutkával fizet. Fejénél a hajnalnótát hegedúse vonja. Gyönyörködik lantban, virginában, elavicordiumban, hárfában, tárogatóban, trombitában, sípban. Aqua vitae-t iszik. Tormás esukát eszik s ürmös borral nyomtatja le. Vendégséget ad, melyet maga rendez. Asztalra kerül: 3 ökör, 32 bárány, sütve-főve; 300 fogolyamadár töltve; tyúk, lúd, vadhús, hal egész garmada. „Frauczimerek“-kel tánczol. Bűnei közt van, hogy „sokszor az bibliát is messze hagyította.“

Magdolna históriája két részből áll, 116 (I. 96. II. 20.) négy alexandrin soros egy rímű verszaktól. Ez is bűnbánatra, megtérésre tanít. Alapeszméje: Hagyd el bűneidet, élj jámbor életben! Azt mondja:

Résszerint felőlle szólok szentírásból,
Résszerint pediglen meditációkból,
A mind megolvashadd régi írásokból,
És egy magyarnak is históriájából.

A Magdolna vétkei, hivalkodásait elő számlálva, azt a magyaros szemrehányást is teszi:

Sok vitéz ifjakkak bokrétákat kötött,
Kiket süvegekre fajtalanul feltött.

Majd leírja:

Kendőző vizeit előkészítette,
Melyekkel orcáját gyakran kente-fente.
Gombostűjét néha megmelegítette,
Azzal szemöldökét megfeketítette.
Ölébe ha vette varróládácskáját,
Ablakában ülve danolta nótáját.
Világi énekkel tölté meg a száját,
Gyöngygyel tűzte-fűzte aranyszínű haját.
Tollas vitézekre vigyázott szüntelen,
Némelyekre pedig szemmel intett titkon,
Hogyha kitekintett az üvegablakon.

Legfelölőbb azonban, hogy ő, a pap, a ki bizonyosan jól ismerte az evangéliumokat, Mária Magdolnát feleseréli Máriával, a Márta és Lázár testvérével. Ezt teszi parázna életet élő megtérő bűnössé. S itt is az idyllikusan együtt élő testvéreket szét választja, megosztogatja. Lázár lakik Jeruzsálemben, Mária Magdalénában s csak Márta Bethániában. Az esekélyebb, hogy Mária öcscse Mártának, holott Lukács (X. 39.) nyilván nényének mondja. Ép így János. (XI. 1. 5. 28.) Nem tudom, mi ezélja lehetett a bethániai bájos kép megmásításával.

Torockón létében látta a sürgő-forgó bányászok életét, nehéz munkáját, hogyan bányászszák, dolgozzák fel a vasat. Megihlették szivét a bányász élet szépségei, de még inkább gondolkodó, elmélkedő lelkét. Így keletkezett *Az vasról való ének*. Az egy rímű 4 soros strophák ütemképlete: 5+6.

Csodálkozik, hogy minden életjelt ad magáról, de „az poéták talám mind alusznak.“ Smintha valami eposz invocatiója volna, felkiált:

Serkenj fel azért álmos Muzsám lantja,
 Hogy ne nyomjon el az restségnek fontja,
 Mert az tunyaság, kire magát ontja,
 Annak elméjét, tudd-é, hogy elrontja?

Az békeességben nem jó csak henyélni,
 Nem jó héában az kenyeret enni,
 Szükség az elmét gyakran köszörölni,
 Az szép vas dolgát kezd előbeszélni.

Furesa időket élünk. 80 pénzt adnak egy sánta bárányért, tékozolják a pénzt mindenért, csak a vasért „károlják“ kiadni. Egy szőrös boeskort 40 pénzen adnak, de ha vasból csinálnák, bizonyosan ingyen kivánnák. Tán nem tudják, mennyi fáradsággal állítják elő a vasat s milyen nagy a haszna. Lássuk csak! A föld mélyében terem. Sok pénzbe kerül dolgoztatása. *Gyertyával mennek* a bányába, pénzért vágják, hozzák fel, más haszontalan anyaggal vegyest. Élelmezni kell a munkást. Szalonját eszik s bort iszik a szolgálta, a ki nagy fáradsággal dolgozik. Bizony játéokra nem igen van módja, még rendes pihenője sincs. *Hátán hordja* a nehéz követ, néhol térden csúszik. Csak úgy füstölög, mikor napvilágra jut. Részvétellel van a szegény munkás iránt:

Szegény mivesnek megtörődik teste,
 Mert tereh alatt lött gyakran eleste.
 Hogyha gyertyáját kézből kiejtette,
 Az homlokát is gyakran köben verte.

A bányában folyvást veszedelem fenyegeti: leomlik a kő, elalszik a világ, eltévelyedik a bányász.

Hát még a feldolgozás! Erős a vas, de erős munkát, sok költséget is kíván. Drága a szén, pénzbe kerül a szállítás. Szekér nem járja a rossz utakat, lovakon szállítanak. Ló és vezető pénzbe kerül. Vizet kell vezetni a zúzókhöz, kohókhoz. Élesztő fuvókra, sok minden szerszámra van szükség. S aztán jön az árvíz, elsodor mindent.

De hasznos is a vas. Többet ér egy sing vas két annyi ónnál. Mit érne ón-szablya, mit érne ón-eke?

Vassal építenek templomot, faragnak kőházat, szép palotákat. Vassal ássák meg a szép halastavakat. (Akkor sok mesterséges

halastó volt.) Vassal vágják ki az aranyat a földből, művelik a bort adó szőlőt, a búzát. Avval kertészkednek:

Vassal csénálnak helyet salátának,
Vassal készítenek fészket az hagymának,
Kit az magyarok hátra ha hagynának,¹
Az oláhok éhel is meghalának.

Vassal művelik a bányákat: arany-, ezüst-, kénkőbányákat. Becesebb az aranyal, ezüstenél.

Vas van a szekérben, urak kocsiján. (Elején, hátulján, rudján, a hámfán, esatlóján, a keréktalpon.)

Vasból van a vitézek sok felszerelése: szablya, hegyestőr, sisak, ing, puska, kopjavég, sarkantyú, zabola, lópatkó; a puskaport is vassal törik, rontják, vas a golyóbis.

Vasból vannak a békés munka eszközei: a kasza, sarló, kapa, a hordó abronesa.

Néha nagy tereh vagyon az szekérben,
Ki megáll gyakran az sár közepiben.
De ha egy kis vas léssen az ösztönben,
Tizenkét ökröt megmozdíthat épen.

Vassal vágják a fát erdön s az udvaron. Vasnyárson sütik a kövér malacot. Vassal esiholnak tüzet. Avval készül a kenyér-sütő lapát.

A mesteremberek sem lehetnek el a nélkül. Az ezüst poharat is „vassal kolompozzák.“ Az arany-edényt vaseszközzel ezifrázzák. Vassal patkolják a csizmát, készítenek gubát, subát. A pénz „bélyegítője“ is vas. Minden mívésnek vas az eszköze: kádárnak, asztalosnak, kupagyártónak, takácsnak, borbélynak. Vas a zár. Vassal vágnak felsárt a mészárosok. Használják a kőmívésék, késesek. Belőle készül békó a vétkesnek.

Vas járja gyomrát az malomköveknek,
Hogy az szép búzát aprón törje lisztnek.

Vassal ássák meg sírunkat is. De ki tudna mindent előszámlálni?

¹ Ha abban hagynák termesztését.

S aztán befejezésül buzdító szavakat zeng:

Azért az vasat ne károld megvenni,
Egy nap, ha kétszer főttet akarsz enni.

Nem dága az vas, ha találják készen,
Megveszik ötet aranyon, ezüstön.
Azért az vasnak ellene semmiben
Senki ne mondjon teljes életében.

Kolozsra jutván, a sóbánya hatja meg lelkét. Megírja *Az sónak dicsiretét*. A bányászok szívesen veszik. Maga a kamara-ispán ír hozzá ajánló verseket. Azt mondja, hogy több, mint tiz esztendeje szolgál sóbányánál: Tordán, Széken, Kolozson. Ugyanesak ismeri a sót, mégis az újdonság hatásával volt reá költőnk szép verse. Maga is poétának csap fel. Nagy dicséretnek után avval végzi ajánlását:

Az olvasó azért János poétátúl
Fogadja jó kedvvel, vegye multságúl.
Isten is éltesse, hogy mást is újságúl
Ezután is írjon s olvassák országúl.

Költőnk is munkáját, mely egy-rímű, négy soros alexandrin strophákból áll, e szíves jóakarójának, Thuri Mihálynak ajánlja. Két részből áll. Előbb leírja a só hasznát, azután kivágását.

Igazságot mond, de patriotizmusa is nyilatkozik benne, mikor a *jó són* a szép erdélyi sót érti:

De az jó són értem az erdélyi szép sót,
Messze országokra jó hírrel bujdosót.
Avagy ha leheltni világban hasonlót?
Termést, nem csinálmán, erőset, állandót.

T. i. nem a főtt sót érti. A szentírás is gyakran használja a sót hasonlatúl. Üdvöztőnk az apostolokat a világ savainak nevezi.

A romlott kútvíz megjavúl, ha sót vetnek belé. A legszebb fehér lisztből dagasztott kenyér sem ér semmit só nélkül. Nélküle nem tarthatni el az ételeket. (Conserválás.) A tojás is só nélkül betegség. A szakács remeklése épen abban áll, hogy főztje se sótan, se igen sós ne legyen. Az egész akkori élestár, pinceze, konyha feltárúl előttünk, mikor olvassuk:

Görliczét, galambot, fogolymadárt, pávát,
 Tuzokot, verebet, fübet,¹ füret, harist, pulykát,
 Tyúkot, lúdat, réczét, szántóka madárkát,
 Császárit, fajtyúkot, sordélt,² kappant, szárcsát,
 Kophalat,³ pisztrángot, pozsárt, habarniczát,⁴
 Fejér halat, süllőt, kövi halat, harcsát,
 Semlinget,⁵ menyhalat, heringet, galóczát,
 Czompót, retykét,⁶ karászt, márnát, csukát, vizát.
 Meghizlalt sertésnek kellemetes húsát,
 Berbéceket, borjut, juhoknak bárányát,
 Az fejős marháknak jó tejét, szép vaját,
 Szarvast, őzet, nyúlat, ökörhúsnak tagját;
 Salátát, ugorkát, petrezselymet, répát,
 Borsót, lencsét, kását, mindenféle hagymát,
 Szép fejés káposztát, borkövet, rizskását,
 Narancsot, kapornyát, murkot, tormát, almát;
 Eczetet, nádmézet, confreit,⁷ mondolát,
 Az jó sáfránytermő Bajmócznak határát,
 Szegfűnek, gyömbérnek minden gazdagságát,
 Add szakácsnak borsos Szerecsenországát:
 Vedd el az sót tőle s elejti a kalánt.
 Só nélkül jó ételt egy szakács sem csinált.

De nemcsak a táplálkozásnál ilyen fontos. Sok más haszna is van. Ha a gyermek kezét, lábát megsérti, sós kenyérbéllel kötik be. Időjóslo is a só: nedves időben megereszkedik. A vadász sóval csalja lővésre a szarvast. Besózzák a távol duuai halat, úgy ehetünk belőle mi is meszsze földön.

¹ Jelentését nem ismerem. Nincs meg sem az új tájszótárban, sem a nyelvtörténeti szótárban, sem a nagy szótárban.

² *Emberiza calandra*, L. vagy: *emberiza miliaria*. L. kerti sármány. Erdélyben sok helyt ma is sordélynak hívják, pl. Válaszút, Bonczhida vidékén. Kolozsvárturgyés. Verébforma, de ennél nagyobb madár. Ezt is lövik, s mint a verébből, tokányt csinálnak belőle. Chernel szerint Dunántúl csicsiri, Felső-Magyarországon kölesmadár, Jászberény táján csurdé.

³ Herman Ottó. (A magyar halászat könyve, I. 125.) azt mondja, hogy *cottus gobio*, nyilván a német kopp, köppen, groppen származéka. Udvarhely megyében ma is: kopsa. Igazi székely neve botos-kölönte; csonkított alakja: butikó. Komáromban: kophal.

⁴ *Polypus*, sok lábu tengeri állat.

⁵ *Salmo parvus* (Herman), lazacféle hal.

⁶ Nem tudom, mi. Herman csak gyanítja, hogy *salmo hucho*, vagy *salmo umbla*, a melynek német neve rötél, röteli, rötele.

⁷ Csemege.

Nagy gyógyító ereje van a sós-fürdőknek. (Gyógy, Várad.)
A ki nem tud úszni, az sem merül el benne. E mellett:

Sok nyavalyák ellen hasznosnak találják,
Az köszvényes lábat hév sóval párolják.

Nagy a haszna a sónak, de nehéz munka a sóvágás is. Néhol közel van a föld színéhez, néhol igen mélyen. A próbalyuk ásása sok veszedelemmel jár. Néha a leomló föld temeti el a munkást. Máskor víz tölti meg az aknát, lehetetlené teszi a bányászatot.

Sok munkásra van szükség s mívelt, tudos kamaraispánra. Egész csomó mesterembert foglalkoztat a bánya. Ott vannak: a kötélgyártók, gyertyamártók, hámesinálók, zsendely-faragók; fejszével, furóval, nagy bárdal az ácsok; a kovácsok.

Sok ember, sok pénz, sok fáradtság, sok veszedelem.

Itt is meleg részvéttel szól a bányászról, a kit örökös veszedelem környékez. Só rászakad, létráról leesik a mélybe. Pedig:

Mikor ezerötszázhatvanhatban írtak,
Kolozson egy aknát még akkor csináltak.
Az üdőtől fogván abból mind söt vágtak,
Gondold meg, azolta mely mélységet vájtak.

Ugy tudja, hogy 52 öl mély. Néha a bányász éjjel is dolgozik, „az ő fertályának hogy héjja ne légyen.“ Nehezebb a kapalásnál, kaszálásnál, szénatakarásnál, aratásnál, eséplésnél, búzaszórásnál, minden munkánál a sóvágás.

Mégis a só nagyon olcsó. Kilencz pénz ára só husz asztal vendégnek elég, el se fogy; tíz pénz árát nem lehet felsózni tizezer „tyukmonyra“ (t. i. tojásra.)

Fáradtságos, költséges a vágatása, honnan mégis olcsósága? Hát bőségesen van! Különben is minden országnak van valami bősége: Velenczének citroma, pomagránátja, Angliának rozmarintja, Erdélynek sója. Lelkesedve mondja:

Szép dicséretiről ez nemes Erdélynek
Muzsáim bővebben énekelhetnének,
Mert nyilván ez társa Kanaán földének.
De mostan szemeim csak az sóra néznek.

Valószínűleg az ország nagy része són fekszik. Különösen sok terem Kolozson, Tordán, Deésen, Széken, Vizaknán, Görgényvára mellett, Parajdon, Sófalyán,

A kegyes fejedelmek sem akarják a só árát emelni, hadd jusson hozzá könnyű szerrel mindenki! Olesó is. Végig járhatni a vásárokat, sehol egy vég abaposztót nem vehetni egy talléron, de öt-hat válogatott kósót kapsz érte a portuson. Egy tallér ára só nagy tereh hat rácznak.

Menj a patikába, mit véssz egy talléron?

Egy kis purgatiót adnak egy aranyon.

Batkányit sem használ néha az gyomrodon,

Az patikárius mosolyog károdon.

De ha a sónak „gyökerire“ mennek, a bányához, hol „nem hordják pinzéért az Maros szélire,“ 18 sőt adnak akkor egy „*grae-cire* az *bogariczáknak*¹ öreg szekerekre,“ Ám ha az ember szeme „*millyén* vagy *forgácssón*“² akad meg „hat pótúrán akár egy szerrel váltson.“

A kegyes Istennek irgalma, a fejedelmek kegyelmes jósága, a tisztviselők szorgalmatossága, mind arra van, hogy, a só itt senkinek se legyen drága.

¹ Tán bogárszarvú (felső végén befelé hajló) tulkok, tinók.

² A nyelvtörténeti szótárban: salinum, gemahlenes salz. Tán törmeléksó.

VERSÉNYI GYÖRGY.